

Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staatehaaltoje

Rapport etter forvaltningskontroll

Kontrollert kommune:	Midtre Gauldal kommune
Dato rapport:	30.06.2025
Dato for kontrollmøte:	05.06.2025
Kontrollleder:	Kjersti Alne Solberg
Gjennomført av:	Linda Nyvoll Antonsen Anders Mona Ada Marie Aas Skjerve Kjersti Alne Solberg
Til stede fra kommunen:	Oline Hoston Nannestad Randi Rise Roger Monsen Knut Arne Aasen
Kontrollerte ordninger:	AR5 Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), 2023-2024 Regionale miljøtilskudd (RMP), 2024

1 Sammendrag

Rapporten er skrevet med bakgrunn i Statsforvalteren sin foreløpige rapport datert 03.06.2025 og Midtre Gauldal kommune sin tilbakemelding datert 10.06.2025. Rapporten beskriver de funn (avvik og merknader) som ble avdekket. I Midtre Gauldal kommune ble det konstatert 9 avvik og 1 merknader.

2 Generelt om kommunen

Tabellen på neste side viser hvor mye midler Midtre Gauldal kommune forvaltet på de tilskuddsordningene kommunen hadde fått delegert myndighet fra staten i 2024:

Tilskuddsordning		Beløp (kr)	Antall vedtak
Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	Utbetalt	145.726.546	257
Tilskudd til avløsning ved sykdom mm	Utbetalt	905.580	21
Skogfond *)	Utbetalt	680.286	53
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- Skogkultur	Utbetalt	355.495	52
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- veg	Utbetalt	1.165.910	3
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- drift	Utbetalt	514.141	24
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Innvilget	788.482	18
Tilskudd til regionale miljøprogram (RMP)	Utbetalt	5.798.365	167
Tilskudd til drenering av jordbruksjord	Innvilget	120.520	4
Tilskudd til tiltak i beiteområder - planleggings- og tilretteleggingstiltak	Innvilget	599.236	13
Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)	Innvilget	845.424	53
SUM		157.499.985	665

*) Kun til skogkultur. I tillegg kommer skogfond til veier og andre formål.

3 Hjemmel for kontrollen

Hjemmel for kontroll er Reglement for økonomistyring i staten § 15:

«Overordnede virksomheter skal ivareta kontroll med at underliggende virksomheter og enheter utenom statsforvaltningen som utøver forvaltningsmyndighet, utfører sine oppgaver på forsvarlig måte og i henhold til § 14». § 14 inneholder bestemmelser om internkontroll.

Kontrolloppgavene er gitt til Statsforvalteren i tildelingsbrev og hovedinstruksen fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Statsforvalteren skal føre kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning er i samsvar med kravene i ØR § 15. Dette innebærer at vi skal kontrollere om kommunen i sin tilskuddsforvaltning på landbruksområdet har etablert systemer for god styring og kontroll, som sikrer at tilskuddsordningene forvaltes i samsvar med gjeldende landbrukspolitikk, og i samsvar med gjeldende lover og regler.

4 Grunnlag for kontrollen

Statsforvalteren er gjennom hovedinstruksen og tildelingsbrev bedt om å vektlegge kontroll for å sikre kvalitetsmessig god tilskuddsforvaltning. Utvelgelsen av kontrollobjekter er risikobasert. Samtidig står det i tildelingsbrevet at Statsforvalteren skal ha forvaltningskontroll i 20 % av kommunene hvert år.

Målet med kontrollen er å ivareta at midlene over jordbruksavtalen brukes til det formålet de er tiltenkt gjennom en målrettet og effektiv forvaltning. Kontrollen skal videre sikre at lover og regler overholdes, og at rettsikkerheten til søker ivaretas.

5 Gjennomføring av kontrollen

Varsel om kontroll ble gitt i brev av 22.04.2025 og kontrollen ble gjennomført 05.06.2025.

Statsforvalteren har gjennomgått rutiner, søknader og andre aktuelle dokumenter knyttet til de kontrollerte ordningene.

Kommunene fikk i forkant av kontrolldagen tilsendt et egenvurderingsskjema som ble besvart og returnert Statsforvalteren før møtet.

Kommunen fikk oversendt en foreløpig rapport den 03.06.2025.

Den 05.06.2025 ble det gjennomført et møte med kommunen på Teams der involverte i kontrollen i kommunen og hos Statsforvalteren deltok. Det ble i møtet gjennomført en forvaltningsdialog rundt de svarene kommunen hadde gitt på egenvurderingsskjemaet. Foreløpig rapport ble også gjennomgått.

Kommunen ga skriftlig tilbakemelding på fakta i foreløpig rapport den 10.06.2025.

Foreløpig rapport og tilbakemeldinger fra kommunen er lagt til grunn for denne rapporten.

6 Kontrollområder

Tabellen, som følger på de neste sidene, gir en oversikt over de avvik og merknader som ble avdekket under kontrollen.

Avvik er mangel på oppfyllelse av krav til forvaltningen av ordningen som er fastsatt i eller i henhold til

- reglement for økonomistyring i staten
- styrende dokumenter
- regelverket og/eller retningslinjer for ordningen

Merknad er forhold som ikke strider med krav, men der statsforvalteren finner grunn til å peke på behov for forbedringer.

Avvik og merknader som ble avdekket under kontrollen:	
Generelt	
Merknad 1	Behov for å videreutvikle system for internkontroll Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens risiko, vesentlighet og egenart. Arbeid med internkontroll skal være et løpende arbeid. I arbeid med internkontroll vil det normalt inngå ROS-analyser, rutiner for implementering, dokumentasjon, oppfølging, rapportering og oppdatering. Vårt samlede inntrykk, er at Midtre Gauldal kommune har kommet langt i å etablere internkontroll på de kontrollerte ordningene, og at det er jobbet godt med kommunen sitt system for internkontroll på området. Det foreligger rutiner på ordningene, det er mye bra

	faglige innhold i disse, det er gode rutiner for oppdatering og man jobber også i stor grad i henhold til rutinene. Det er også positivt at kommunens kvalitetssystem Compilo brukes av enheten. Kommunen opplyser selv at ROS-analyser i liten grad brukes som verktøy på landbruksområdet i dag. Her ligger det noen muligheter for utvikling. For å sikre at en har et helhetlig system for internkontroll, ligger det også noen muligheter for videreutvikling knyttet til økt bruk av avvikssystemet, samt å videreutvikle rutinene for oppfølging og rapportering knyttet til saksbehandling og internkontroll. I forbindelse med kontrollen har også delegering av budsjettdisponeringsmyndighet (BDM) vært tema. Grunnlaget for delegeringen er beskrevet i vårt årlige brev til kommuneneⁱ. Det er forventet at kommunen har rutiner for oppfølging av delegert BDM. Videre er det også forventet at kommunen har rutiner for å sikre at roller og tilganger endres når ansatte slutter eller går over i andre stillinger. Myndigheten følger den ansatte og ikke en stilling. Delegeringene må gås gjennom årlig, for å fange opp endringer. Det har gjennom kontrollen framkommet at Midtre Gauldal har noe mangelfulle rutiner for oppfølging av tilganger og BDM. Det er også noe mangelfulle rutiner for oppbevaring av dokumentasjon på dette området. Kommunen bør se på sine rutiner når det gjelder delegering av BDM og oppfølging av tilgangsstyringen til fagsystemene.
AR5	
Avvik 1	<u>Manglende oppfølging av periodisk ajourhold</u> Flere usikre flater etter periodisk ajourhold vinteren 2023-2024 er ikke sjekket av kommunen.
Avvik fra	FDV-avtale for Midtre Gauldal Rundskriv 2025-11 fra Landbruksdirektoratet: <i>«Landbruksregisteret er kontrollkilden for alt areal som ligger til grunn for produksjonstilskuddet. Hvis arealtallene for en eiendom i Landbruksregisteret ikke er oppdatert, vil kontrollgrunnlaget for tilskuddet være feil. Det er derfor svært viktig at kommunen ajourholder arealressurskartet AR5, og sørger for at oppdaterte arealtall fra jordregister blir lest inn i Landbruksregisteret»</i>
Frist for å lukke avviket	Vi ber kommunen fremlegger en plan for hvordan feltarbeidet er tenkt gjennomført innen 15.09.2025.
Kommentar	Landbruksregisteret er kontrollkilden for alt areal som ligger til grunn for produksjonstilskuddet og miljøtilskuddet. Hvis arealtallene for en eiendom i Landbruksregisteret ikke er

ⁱ Se f.eks. Brev datert 28.1.2025 fra Statsforvalteren i Trøndelag: «Forvaltning av statlige tilskuddsordninger på jordbruks- og skogbruksområdet i 2025 - Trøndelag»

	oppdatert, vil kontrollgrunnlaget for tilskuddet være feil. Det er derfor svært viktig at kommunen ajourholder arealressurskartet AR5, og sørger for at oppdaterte arealtall fra jordregister blir lest inn i Landbruksregisteret. I henhold til kommunens rutine på AR5, skal oppfølging av usikre flater etter periodisk ajourhold gjennomføres fortløpende. Kommunen bekrefter i sin tilbakemelding at arbeidet med å kontrollere usikre flater har vært nedprioritert i noen år.
Tilskuddsordning: Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	
Avvik 2	Feilaktig innvilget tilskudd til utstyr Flere av søknadene gjelder innkjøp av Nofence, for beiting av gammel kulturmark.
Avvik fra	Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, under § 5: «Det skal normalt ikke gis SMIL-tilskudd til innkjøp av maskiner eller annet løst teknisk utstyr.» Rundskriv 2021/18
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Innkjøp av utstyr er ikke et tiltak i SMIL-ordningen. Tiltaket bør være «Rydding av gammel kulturmark». Ved søknad om rydding av gammel kulturmark, må det vises til hvilke kvaliteter som er igjen og som en ønsker å ivareta eller restaurere. Tilstanden må dokumenteres ved bilder eller befaring. Plan for gjennomføring og kostnadsoverslag for alle deler av tiltaket legges ved. Her kan elektronisk gjerde inngå i kostnadsoverslaget. Kostnad med elektronisk gjerde bør vurderes opp mot kostnad til permanent gjerde. Dersom trær, busker o.l. må fjernes, skal det gå frem av behandlingen av saken, og det kan settes vilkår om dette. Tilstand etter gjennomføring av tiltaket skal dokumenteres. Det er positivt at kommunen har satt vilkår om at det skal beites i minst fem år, og at det er satt vilkår om å melde fra til kommunen dersom klavene blir solgt før det er gått fem år. Kommunen gjør også en vurdering av antall dyr per daa. Kommunen har i forbindelse med forvaltningskontrollen kommentert at det i noen saker burde ha vært noe hogst i tillegg til beiting for å oppnå ønsket resultat.
Avvik 3	Mangler knyttet til bruk og oppfølging av vilkår Det har i en del saker manglet dokumentasjon på at ønsket resultat er oppnådd. Det er i noen saker satt vilkår om å dokumentere med før- og etter bilder før sluttutbetaling gjennomføres. Dette er ikke alltid levert, men tilskuddet er likevel sluttutbetalt.

Avvik fra	Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, § 6: «... Når prosjektet eller tiltaket er gjennomført, skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaksbrev.» Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, § 3: «Ved kontroll må det være mulig å se om søker har oppfylt vilkårene». Rundskriv 2021/18 Reglement for økonomistyring i staten 6.3.3.
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Søker skal etter regelverket dokumentere at tiltaket er gjennomført etter planen. Kommunen har i forbindelse med forvaltningskontrollen opplyst at de vil jobbe med å standardisere vilkår.
Avvik 4	Behandlet mangelfulle søknader Flere av søknadene mangler deler av minimumskravene til en søknad. Manglene knytter seg særlig til beskrivelse av området og tilstanden til arealer.
Regelverk	Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, § 6: «Det skal benyttes søknadsskjema som er utarbeidet av Landbruksdirektoratet. Foretaket skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med prosjektet eller tiltaket.» Rundskriv 2021/18 under § 6: «Søknaden skal som et minimum inneholde • beskrivelse av tiltaket med forventede resultater ○ hva som skal gjøres ○ beskrivelse av området og tilstanden til arealet/bygningen el. ○ hvor tiltaket skal gjennomføres. ○ beskriv omfang av og formål med tiltaket ○ hvordan tiltaket skal gjennomføres (arbeidsmetoder, materialer etc.) ○ hvem som skal utføre tiltaket ○ begrunnelse for hvordan dette miljøtiltaket vil fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap/og eller redusere forurensingen • fremdriftsplan som beskriver oppstart og når tiltaket skal avsluttes • kostnadsoverslag • finansieringsplan, som omfatter opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak».
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Ved mangelfulle søknader må kommunen be om ytterligere opplysninger og dokumentasjon, med en frist for innsending.

	Dersom dette ikke blir sendt innen fristen, avvises søknaden.
Tilskuddsordning: Regionale miljøtilskudd (RMP)	
Avvik 5	Manglende vurdering av om vilkår for tilskudd er oppfylt Det er innvilga tilskudd til tiltak hvor det ikke er dokumentert at vilkårene er oppfylt. Det gjelder ordningen «beiting/slått av biologisk verdifulle arealer».
Avvik fra	Forvaltningsloven § 17 <i>«Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.»</i> Rundskriv 2024-17, kap 5.5.2 Utrednings- og informasjonsplikt: <i>«Forvaltningen har en utrednings- og informasjonsplikt. Av bestemmelsen fremgår det at forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Utgangspunktet er at dokumentasjonen det bes om i søknadsskjemaet er tilstrekkelig til at saksbehandler kan fatte vedtak i saken.</i> <i>Saksbehandler bør likevel innhente ytterligere dokumentasjon i tilfeller hvor det er grunn til å betvile opplysningene som er gitt eller behov for å undersøke enkelte forhold i saken nærmere».</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	
Avvik 6	Det er ikke vurdert skyld- og aktsomhet i vedtak om avkorting på grunn av feilopplysning i søknad Det er i vedtaksbrevet ikke vurdert skyld og aktsomhet i de saker der det er foretatt avkorting på grunn av feilopplysning i søknaden.
Avvik fra	Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Trøndelag § 39 Avkorting ved feilopplysninger og fristoversittelse: <i>«Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.»</i> Rundskriv 2024-17, kap 6.2.10: Avkorting ved feilopplysninger: <i>«Selv om bestemmelsen i § 39 er utformet som en kan-bestemmelse, er det klare utgangspunktet at det skal avkortes hvis søker minst har vært uaktsom ved inngivelse av feilopplysninger, og dette har gitt eller kunne ha gitt en merutbetaling».</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Det er viktig at foretaket skjønner hvorfor det er avkorta i berettiga tilskudd. Kommunen skriver i sine rutiner at vedtaket grunngis i vedtaksbrevet. Aktsomhetsvurdering må være en del av dette.
Avvik 7	Manglende avkorting ved manglende gjødslingsplan Det er hos noen foretak som ikke har gjødslingsplan, ikke blitt foretatt avkorting eller vurdert avkorting i det samlede tilskuddet.

Avvik fra	Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Trøndelag § 38 Avkorting ved regelverksbrudd: <i>«Hele eller deler av det samlede tilskuddet kan avkortes dersom foretaket»</i> <i>«b. har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller ikke har ført journal over plantevernmidler som foretaket har benytta på areala som det disponerer.»</i> Rundskriv 2024/17, kap 6. Saksbehandling og avkorting. Kap 6.2.6 Normer for avkorting ved manglende eller mangelfull gjødslingsplan og journal over plantevernmidler: <i>«Fordi RMP-tilskudd er et miljøtilskudd, skal brudd på dokumentasjonskravet medføre sterkere reaksjon enn det som er fastsatt i forbindelse med produksjonstilskudd. Brudd på disse bestemmelsene bør derfor avkortes med høyere prosentsats i miljøtilskudd der det er tydelig sammenheng mellom brudd på dokumentasjonskravet og tiltaket enn for produksjonstilskudd. For RMP kan det avkortes inntil 100 prosent av det samlede tilskuddet dersom gjødslingsplan eller journal over plantevernmidler mangler i sin helhet, eller inntil 50 prosent for mangelfull gjødslingsplan eller journal over plantevernmidler.»</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Kommunen har innarbeidet disse bestemmelsene i sin rutinebeskrivelse, men praksis viser at de ikke alltid følger det opp ved behandling av søknadene.
Avvik 8	<u>Mangler i varselbrev om kontroll</u> Varslet til søker om kontroll mangler informasjon om søkers plikter, hvem som kan være med på kontrollen, søkers rettigheter og konsekvensene ved manglende samarbeid.
Avvik fra	Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Trøndelag § 37 Opplysningsplikt og kontroll: <i>«Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.</i> <i>Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegetninger som vedkommer tilskuddet.</i> <i>Opplysninger gitt i forbindelse med søknad om tilskudd kan også kontrolleres ved telling og måling på de eiendommer som foretaket benytter i driften.»</i> Rundskriv 2024/17, kap 7, Kontroll: <i>«Saksbehandler avtaler tidspunkt for kontroll med søkeren. Avtalen bør bekreftes skriftlig sammen med informasjon om kontrollen. Saksbehandler skal informere søker om</i> <i>• hjemmel for kontroll</i> <i>• formålet med kontrollen; å sikre rett utbetaling av tilskudd</i> <i>• hva som skal kontrolleres</i> <i>• eventuell dokumentasjon søkeren skal legge frem under</i>

	<i>kontrollen</i> • <i>tidspunkt for kontrollen</i> • <i>søkers plikter, slik som samarbeid ved å utlevere nødvendig dokumentasjon og gi nødvendig tilgang til driftsbygninger o.l. for gjennomføring av kontroll</i> • <i>at innehaver, daglig leder eller en person som forplikter søkeren bør være til stede under kontroll</i> • <i>søkers rettigheter, herunder</i> ◦ <i>retten til å klage på beslutningen om at det skal foretas kontroll, jf. forvaltningsloven § 15 fjerde ledd, og at klagen må fremsettes straks</i> ◦ <i>retten til å ha et vitne til stede under kontrollen</i> • <i>konsekvenser ved manglende samarbeid</i> ◦ <i>at vedtak og utbetaling av tilskudd kan bli utsatt og/eller</i> ◦ <i>at tilskuddet kan avkortes eller avslås dersom søker motsetter seg kontroll».</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	
Avvik 9	<u>Det er ikke gjennomført tilstrekkelig antall stedlige kontroller</u> Det er ikke gjennomført tilstrekkelig antall stedlige og/eller dokumentkontroller. Det er gjennomført 1 dokumentkontroll, 6 stedlige kontroller og en kontroll per telefon. Telefonkontrollen er ikke dokumentert. 169 søknader er behandla, dvs. kommunen skulle ha gjennomført 9 kontroller.
Avvik fra	Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Trøndelag § 37 Opplysningsplikt og kontroll. «Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet. Opplysninger gitt i forbindelse med søknad om tilskudd kan også kontrolleres ved telling og måling på de eiendommer som foretaket benytter i driften.» Rundskriv 2024-17, kap. 7 Kontroll: «Kommunen skal kontrollere minst 5 prosent av søknadene i hver søknadsomgang Kontrollen skal gjennomføres før saksbehandlingsfristen i fylket, og i hovedsak være stedlige. I tilfeller der stedlig undersøkelse ikke vil gi tilstrekkelig kontroll, for eksempel ved sein søknadsfrist, kan stedlig kontroll suppleres/erstattes av dokumentkontroll.»
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	

7 Avsluttende kommentarer

Midtre Gauldal kommune har hatt en god oppfølging av de funn som ble gjort i forrige forvaltningskontroll. Det er jobbet godt med å forbedre og videreutvikle arbeidet, både innenfor tilskuddsforvaltningen og når det gjelder kommunen sitt system for internkontroll på området. Statsforvalteren anbefaler kommunen å fortsette arbeidet med å videreutvikle sin internkontroll.

Arbeidet med AR5 og oppfølging av usikre flater har på grunn av mangel på ressurser, blitt noe nedprioritert de siste årene. Arbeidet med AR5 danner grunnlaget for kontrollkilden til arealene det søkes om tilskudd på. Det er svært viktig at kommunen ajourholder dette grunnlaget.